

JEDNA Z NEJSLAVNĚJŠÍCH FOTOGRAFIÍ Z 2. SVĚTOVÉ VÁLKY ZACHYCUJÍCÍ VZTYČENÍ VLAJKY NAD ŘÍŠSKÝM SNĚMEM Z ROKU 1945 BYLA DOBOVOU PROPAGANDOU UPRAVENA. Z FOTOGRAFIE BYLY NĚKTERÉ ČÁSTI ODSTRANĚNY.

Kamil KOPECKÝ

Jedna z nejznámějších fotografií z doby 2. světové války byla pořízena 2. května 1945 po dobytí německého Říšského sněmu v Berlíně sovětskou armádou. Fotografie pořídil sovětský fotograf Jevgenij Chalděj. Původní fotografie však musela být na nátlak Moskvy upravena a některé části fotografie byly záměrně vymazány. V dnešním textu si připomeneme, jak fotografie vznikla, zda skutečně odráží realitu a proč musela být nakonec změněna.

Fotografie vojáků Rudé armády vztyčujících sovětskou vlajku se srpem a kladivem nad troskami zničeného Berlína patří k nejslavnějším fotografiím dokumentujícím události 2. světové války. Pojdme si ji připomenout.

Původní fotografie (Jevgenij Chalděj, ČTK/DPA)

Upravená fotografie (Jevgenij Chalděj, ČTK/DPA)

Budova Říšského sněmu v Berlíně byla Rudou armádou dobyta 30. dubna 1945 v noci. Ten, kdo nad budovou první vztyčí vlajku, měl slíbený titul Hrdina Sovětského svazu (což s sebou neslo řadu výhod, včetně doživotní renty). Ve zmatku však nešlo přesně určit, kdo do budovy pronikl jako první. 30. dubna odpoledne sice do budovy pronikli průzkumníci Michail Jegorov a Meliton Kantaria, kteří vyvěsili vlajku ve druhém patře, museli se však stáhnout, protože budova ještě tou dobou dobyta nebyla. V 23 hodin se jim sice podařilo dostat na střechu a vyvěsit vlajku, tři hodiny před nimi to ale také stihla skupina rotmistra Michaila Minina společně se čtyřmi dalšími bojovníky, po nich pak na střechu proniklo dalších devět mužů. Vlajka rotmistra Minina navíc neměla typický srp a kladivo. To vše však proběhlo bez přítomnosti fotografů - v noci. První snímek vítězné vlajky pak nakonec vyfotil 1. května 1945 Viktor Ťomin, který jej zachytil z letadla. **Nejslavnější fotografie tedy nakonec vůbec nevznikla v době dobytí Berlína, ale až o dva dny později, když už v Berlíně boje neprobíhaly.**

Slavná fotografie Jevgenie Chalděje vznikla 2. května 1945 na popud tří mladých vojáků - Abdulchakima Ismajlova, Leonida Gorjačova a Alexeje Kovaljova - kteří fotografovi navrhli, aby šli spolu na střechu hořící budovy vlajku vyvěsit. **Vlajku si přivezl sám fotograf, nepatřila vojákům** (byla sešita z ubrusů). Podle některých zdrojů dokonce Původně chtěli fotografii pořídit přímo na hořící střeše, nakonec se ale rozhodli pro to vyfotit se nad kupolí u kamenné vázy na okraji střechy. Fotograf Chalděj spotřeboval celý fotografický film, vzniklo tedy 36 obrázků, proto existuje několik variant záběru, které se nepatrně liší. Vojáci na fotografii nejsou ti, kteří vztyčili vlajku jako první.

Detail upravené fotografie - hodinky na pravé ruce vymazány

V noci Chalděj odletěl do Moskvy za Stalinem, kde však byly jeho fotografie zkritizovány - **na fotografiích jsou totiž na ruce vojáka vidět dvoje hodinky (na každé ruce jedny)**. To je důkaz toho, jak se sovětští vojáci chovali na dobytých územích, tj. **důkaz rabování**. I když podle některých informací nejde o hodinky, ale o náramkový kompas, kteří vojáci používali, bylo nutné hodinky ze záběru odstranit. Chaldej je tedy **narychlo vyškrábal špendlíkem, na negativu však zůstaly a později byly odstraněny úplně**. Na fotografiích je dále zvýrazněn dým stoupající z trosek, aby se podtrhla bojová atmosféra ve městě, na některých snímcích byla také upravena vlajka. Snímek byl také později kolorován (obarven).

Dvoje hodinky na ruku vojáka na dalším záběru a kolorovaná verze fotografie od Olgy Shirinové (i zde jsou patrné hodinky na obou rukou).

Propaganda byla a je součástí většiny světových válečných konfliktů a je třeba počítat s tím, že to, co nám zprostředkovávají média, může být médií zkresleno a nemusí poskytovat zcela realistický obraz o událostech. Prevencí před možnou manipulací pak může být např. účast válečných zpravodajů přímo v místě událostí, porovnávání více zdrojů informací apod.

Kamil Kopecký, E-Bezpečí
Univerzita Palackého v Olomouci
(převzato z chystané publikace Pravda a lež v online světě)

Zdroje

Strašík, L. Nejslavnější fotka druhé světové je tak trochu podvrh. ČT24

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1523458-nejslavnejsi-fotka-druhe-svetove-je-tak-trochu-podvrh>

'Chapple, A. (2020) Facebook Suspends Russian Colorist For Dangerous WWII Images. RadioFreeEurope.

<https://www.rferl.org/a/facebook-suspends-russian-colorist-for-war-imagery/30641859.html>

Rudá vlajka nad Berlínem: Kdo ji vyvěsil a proč zrovna nad Reichstagem? Prima Zoom.

<https://zoommagazin.iprima.cz/valky/ruda-vlajka-nad-berlinem>

Zemřel voják, který v roce 1945 sehrál věšení sovětské vlajky na Reichstag. iDNES.

https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/zemrel-vojak-ktery-v-roce-1945-sehral-veseni-sovetske-vlajky-na-reichstag.A100217_161830_zahranicni_stf

Podvod. Smutný život autora snímku o sovětském vítězství. Týden.cz

<https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rusko-a-okoli/podvod->

{loadposition reklamagoogle2}